

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ด้านบทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย และบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลและประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก

ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน 7 สถาบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2540 สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน และการศึกษาค้นคว้านี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 329 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ชุดที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก ชุดที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของแบบวัดและแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ จำนวน 32 คน จากนั้นนำมาหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) ทั้ง 3 ชุด ได้ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ เท่ากับ .89, .93 และ .96 ตามลำดับ และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมดแล้ว นำเครื่องมือทั้ง 3 ชุดมาหาค่าความเที่ยงอีกครั้ง ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .90, .94 และ .97 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลทั้ง 7 แห่ง ด้วยตนเองโดยแบบสอบถามและแบบวัดที่ส่งไปทั้งหมด 329 ฉบับ ได้รับคืน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.7 ใช้เวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC กำหนดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก โดยใช้ t -test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ (Scheffe's test)

5.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ด้านบทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทครู บทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกวิเคราะห์รายด้านพบว่า การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดแต่ละบทบาท ดังนี้

1.1 บทบาทผู้ร่วมงาน พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมในการปฏิบัติเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ (ตารางที่ 22)

1.2 บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมในการปฏิบัติเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ (ตารางที่ 23)

1.3 บทบาทครู พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมในการปฏิบัติเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ (ตารางที่ 24)

1.4 บทบาทผู้ให้การดูแล พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ให้การดูแล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ นักศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทดังกล่าวในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ ความพร้อมที่จะให้การพยาบาลในภาวะฉุกเฉิน เช่น การปฏิบัติการเพื่อช่วยฟื้นคืนชีพ (ตารางที่ 25)

1.5 บทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทดังกล่าวในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ มีความรู้ในศาสนาอื่นๆ และพร้อมที่จะให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่นับถือศาสนาอื่นๆ (ตารางที่ 26)

1.6 บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทนักวิชาการและนักวิจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมในการปฏิบัติเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ (ตารางที่ 27)

1.7 บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทดังกล่าวในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ ความพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ใช้บริการที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย การให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านจิตวิญญาณ และการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ใช้บริการและครอบครัวที่อยู่ในอารมณ์โกรธ(ตารางที่ 28)

1.8 บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทดังกล่าวในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ ความพร้อมที่จะเป็นหัวหน้าทีมทางการพยาบาลและมอบหมายงานแก่ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม และพร้อมที่จะมีกำลังความคิดและความสามารถที่เหนือกว่าผู้อื่น (ตารางที่ 29)

2. การศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา โดยรวมเป็นเจตคติทางบวก เมื่อแยกวิเคราะห์รายด้าน พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลด้านต่างๆ เป็นไปในทางบวก ส่วนด้านที่มีเจตคติปานกลาง คือ ด้านการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 เจตคติต่อวิชาชีพด้านลักษณะของวิชาชีพ โดยรวมเป็นไปในทางบวก ส่วนเจตคติต่อวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า มีเจตคติทางบวกทุกข้อ (ตารางที่ 9)

2.2 เจตคติต่อวิชาชีพด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยรวมเป็นเจตคติทางบวก ส่วนเจตคติต่อวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า มีเจตคติทางบวกทุกข้อ (ตารางที่ 10)

2.3 เจตคติต่อวิชาชีพด้านองค์กรวิชาชีพ โดยรวมเป็นเจตคติทางบวก และเจตคติต่อวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า มีเจตคติทางบวกทุกข้อ (ตารางที่ 11)

2.4 เจตคติต่อวิชาชีพด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ใช้บริการและครอบครัว โดยรวม เป็นเจตคติทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพทางบวก ส่วนข้อที่มีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง คือ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการพยาบาล (ตารางที่ 12)

2.5 เจตคติต่อวิชาชีพด้านการยอมรับจากสังคม โดยรวมเป็นไปในทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพทางบวก ส่วนข้อที่มีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง คือ สังคมมองพยาบาลว่าเป็นผู้รับใช้ผู้ให้บริการ และส่วนข้อที่นักศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพทางลบ คือ สังคมมองพยาบาลว่าเป็นผู้ช่วยแพทย์ (ตารางที่ 13)

2.6 เจตคติต่อวิชาชีพด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมเป็นเจตคติปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง ส่วนข้อที่มีเจตคติทางบวก คือ การปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลใช้แรงงานมากกว่าความรู้ งานพยาบาลมีลักษณะเป็นกิจวัตร ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถ และมีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานพยาบาล (ตารางที่ 14)

3. การศึกษาการรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

3.1 การรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกด้านการวินิจฉัยการพยาบาล โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 16)

3.2 การรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก ด้านการวางแผนการพยาบาล โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 17)

3.3 การรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก ด้านการประเมินผลการพยาบาล โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 18)

3.4 การรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก ด้านการปฏิบัติการพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่นักศึกษามีประสบการณ์ในระดับปานกลาง คือ การจัดกิจกรรมหรือเทคนิคเพื่อลดความเครียดของผู้ใช้บริการ การให้การพยาบาลแก่ผู้ที่อยู่ในภาวะสูญเสีย และการให้การพยาบาลแก่ผู้ให้บริการ โดยคำนึงถึงความเชื่อของผู้ใช้บริการ เป็นต้น (ตารางที่ 19)

3.5 การรับรู้ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก ด้านการประเมินภาวะสุขภาพของผู้ใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษามีประสบการณ์การพยาบาลด้านดังกล่าวในระดับมาก ส่วนข้อที่มีประสบการณ์ในระดับปานกลาง คือ การรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากการซักถามและพูดคุยกับแพทย์ การตรวจร่างกายในระบบต่างๆ และการแปลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น (ตารางที่ 20)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง ปานกลางและต่ำ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ

สำหรับความแตกต่างรายด้าน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่างกัน จะมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ด้านบทบาทผู้ให้การดูแลบทบาทครู บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลางและต่ำ โดยนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพในแต่ละด้านดังกล่าวมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ และนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ด้านบทบาทนักวิชาการและนักวิจัย มากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ (ตารางที่ 30)

2. การเปรียบเทียบการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเจตคติต่อวิชาชีพทางบวกและปานกลาง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลทางบวก จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพในระดับปานกลาง

สำหรับความแตกต่างรายด้าน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลต่างกัน จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลทางบวก จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพทุกด้านมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง (ตารางที่ 31)

3. การเปรียบเทียบการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกในระดับมากและปานกลาง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในระดับมาก จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในระดับปานกลาง

สำหรับความแตกต่างรายด้าน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกต่างกัน จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกระดับมาก จะมีการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพทุกด้านมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกระดับปานกลาง (ตารางที่ 32)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ด้านบทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการ และนักวิจัยและบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า นักศึกษาพยาบาลในสถาบันเอกชนมีจำนวนไม่มากนัก และสภาพการเรียนการสอนในคลินิก มีอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด คือ 1 : 4 ถึง 1 : 8 โอกาสที่นักศึกษาจะได้ใกล้ชิดกับอาจารย์จึงค่อนข้างมาก ซึ่ง สมคิด รักษาศักดิ์ (2533: 2) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติมีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน หรือให้บริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน คือ ทักษะการปฏิบัติ (ปฏิบัติได้ถูกต้อง ทำได้คล่องแคล่ว และเป็นธรรมชาติ) และเสริมสร้างความมั่นใจในความรู้และปฏิบัติให้แก่นักศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับครูหรือผู้สอนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง นอกจากนั้นการฝึกในภาคปฏิบัติ จะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ ช่วยเพิ่มและขยายขอบข่ายความรู้ให้เพิ่มพูนขึ้น ช่วยเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติให้กับนักศึกษา ก่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากขึ้น

1.1 บทบาทผู้ให้การดูแล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติ บทบาทผู้ให้การดูแลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพ ที่มีลักษณะของการปฏิบัติในรูปของการให้บริการแก่มนุษย์ ซึ่งปรากฏในลักษณะของการดูแลทั้งผู้ ที่มีภาวะสุขภาพดีและผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพ การดูแลจึงจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพการ พยาบาลและในการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติมีการจัดให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในการ ดูแลผู้ใช้บริการ นักศึกษาจึงได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติสภาพการณ์ที่เป็นจริง และ เป็นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นให้แก่นักศึกษา ซึ่ง ประพนอม โอทกานนท์ (2528: 42) ได้ กล่าวไว้ว่า พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตร การได้มีโอกาสฝึกหัดสวม บทบาทและปฏิบัติการพยาบาลในบทบาทหน้าที่พยาบาลวิชาชีพในสถานการณ์จริง

สำหรับความพร้อมในการปฏิบัติรายชื่อ พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษามีความพร้อมในระดับ มาก และการให้การพยาบาลเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นกับผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อธิบายได้ว่า ในการปฏิบัติการพยาบาลนั้น นักศึกษาจะต้องอยู่ในวัฒนธรรมของวิชาชีพ นั่นคือ ให้การพยาบาลที่มุ่งที่การดูแลคน โดยเน้นการพยาบาลที่ให้แก่ผู้ใช้บริการโดยตรง สนใจให้การ ดูแล สอนและให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้บริการเป็นรายบุคคล ได้แก่ การให้ข้อมูลและความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตนขณะอยู่ที่โรงพยาบาลและคำแนะนำในการปฏิบัติตนที่บ้าน คำแนะนำในด้านการ ลดหรือการป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่างๆที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติตามหลัก สูตรการพยาบาล อีกทั้งการปฏิบัติงานนั้นนักศึกษาได้เห็นแบบอย่างจากพยาบาลประจำการ ซึ่ง ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการพยาบาลด้านการป้องกันโรค โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุน คือ ผล การวิจัยของ สุชาดา เสตพันธ์ (2530: 61) เรื่อง “การศึกษากิจกรรมการพยาบาลด้านการส่งเสริม สุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยของพยาบาลประจำการ ระดับวิชาชีพ” พบว่า พยาบาลจำนวนมากปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลด้านการป้องกันโรค ปฏิบัติ กันมากในเรื่อง การกระตุ้นและชักจูงให้ผู้ป่วยและญาติร่วมมือปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่กระจาย ของเชื้อโรคและการทำลายเชื้อ

สำหรับความแตกต่างรายชื่อ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในการให้การพยาบาลในภาวะฉุกเฉินในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรง กับชีวิตมนุษย์ ดังนั้นผู้ปฏิบัติการพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลหรืออาจารย์พยาบาล จึงต้องระมัด ระวังไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นกับผู้ใช้บริการ อันอาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ใช้บริการ ดังนั้น ใน สถานการณ์ที่เกิดมีภาวะฉุกเฉิน ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาจะมีบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ ไม่สามารถ ปฏิบัติด้วยตนเองได้ตามลำพัง ด้วยเหตุผลดังกล่าว นักศึกษาจึงรับรู้ความพร้อมในการให้การ พยาบาลในภาวะฉุกเฉินในระดับปานกลาง

1.2 บทบาทครู ผลการวิจัยพบว่านักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทครู โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่าการฝึกภาคปฏิบัติทางการพยาบาลนั้น นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติบทบาทนี้ค่อนข้างมาก เพราะจะต้องมีการสอน ให้คำแนะนำและถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ให้บริการ ครอบครัว และผู้ร่วมงานเสมอ และเนื่องจากในการฝึกภาคปฏิบัติ ในคลินิกของนักศึกษานั้น นักศึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามลำพัง เพราะยังขาดประสบการณ์ และทักษะในหลายๆด้าน การปฏิบัติกรพยาบาลกับผู้ให้บริการจึงอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ และพยาบาลประจำการ ซึ่งเป็นตัวแบบที่สำคัญที่นักศึกษายึดถือ ดังที่ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2527: 37-38) กล่าวไว้ว่า การที่นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การได้เห็นแบบอย่างที่ดีและการเลียนแบบ (Identification) ช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติเช่นไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ งามเอก ลำมะนา (2539: 122) ที่ศึกษา “การรับรู้แบบอย่างบทบาทพยาบาลวิชาชีพจากพยาบาลประจำการ และอาจารย์พยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล ในสถาบันการศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า นักศึกษาพยาบาล รับรู้บทบาทผู้นิเทศจากพยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาลในระดับมาก

1.3 บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากบทบาทพยาบาลวิชาชีพได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ทางด้านสุขภาพดีขึ้นและมีความสนใจในการปฏิบัติตน ประกอบกับนโยบายสุขภาพดีถ้วนหน้า ปี 2543 ส่งผลให้บทบาทพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะเน้นการสอน การให้คำแนะนำ และการให้คำปรึกษา แก่ผู้ให้บริการเป็นรายบุคคลมากขึ้น ดังนั้น นักศึกษาจึงได้มีโอกาสฝึกฝนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การได้เห็นแบบอย่างที่ดีและการเลียนแบบ ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527: 37-38)

สำหรับความพร้อมในรายข้อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในระดับปานกลาง ในการให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านจิตวิญญาณผู้ที่ในภาวะใกล้ตาย และผู้ที่อยู่ในอารมณ์ โกรธ สามารถอธิบายได้ว่า ในการประเมินปัญหาทางด้านจิตวิญญาณของผู้ให้บริการและครอบครัว นั้น นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ทักษะในการสังเกตและการสัมภาษณ์ เนื่องจากปัญหาทางด้านจิตวิญญาณ สามารถประเมินได้จากกิริยา ท่าทาง พฤติกรรมและคำพูด ซึ่งนักศึกษาพยาบาลผู้เริ่มปฏิบัติ อาจยังไม่มี ความชำนาญที่เพียงพอ นอกจากนั้นอาจขาดความรู้ที่ถูกต้อง ทำให้ขาดความมั่นใจในการ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ให้บริการที่มีปัญหาทางด้านนี้ จากการศึกษาของ พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร (2539: 143) เรื่อง “สมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ใน พ.ศ. 2544 ถึง 2549 ” พบว่า ความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณของผู้ให้บริการและครอบครัวเป็นสมรรถนะที่มีความ จำเป็นในระดับมาก เพราะความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณของผู้ให้บริการและครอบครัวเป็น

หัวใจสำคัญของการพยาบาล ทำให้เข้าใจผู้ใช้บริการและครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นในสถานการศึกษาการพยาบาลและฝ่ายบริการการพยาบาลจึงควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเพิ่มพูนทักษะการพยาบาลแก่ผู้ที่มีปัญหาในด้านจิตวิญญาณ

1.4 บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลนั้น จะต้องมีการทำงานกันเป็นทีม โดยมีพยาบาลวิชาชีพเป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลหรือหัวหน้าเวร มอบหมายงานให้แก่สมาชิกในทีมการพยาบาล ตลอดจนติดตามงานที่มอบหมายนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐานและตามเวลาที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาพยาบาลจะปฏิบัติบทบาทในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของทีมการพยาบาลเท่านั้น และได้ฝึกบทบาทการเป็นผู้นำทีมทางการพยาบาลในทอมสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษา อีกทั้งบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และระยะเวลาในการทำงาน และไม่สามารถสร้างให้สมบูรณ์ได้ภายในการศึกษาเพียง 4 ปี

ปัจจุบันผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทของการเป็นผู้นำในวิชาชีพ เป็นบทบาทที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วทุกคนและแม้แต่พยาบาลมักไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง จึงให้เหตุผลต่างๆ มากมายในเรื่องนี้ (รัตนาทองสวัสดิ์, 2539: 52) แต่ในสังคมปัจจุบัน วิชาชีพการพยาบาลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาการทางการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การเตรียมนักศึกษาให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เพื่อส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

สำหรับความพร้อมในรายชื่อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในระดับปานกลางในการเป็นหัวหน้าทีมทางการพยาบาลและมอบหมายงานแก่ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม และความพร้อมทางกำลังความคิดและความสามารถ อธิบายได้ว่า นักศึกษายังขาดทักษะในการเป็นผู้นำ เนื่องจากส่วนใหญ่ นักศึกษาจะปฏิบัติบทบาทในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของทีมการพยาบาล อีกทั้งการสร้างผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งในปัจจุบันการเรียนการสอนทางการพยาบาลได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ที่จากเดิมมีครูเป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งไม่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงความคิดเห็นมาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยพัฒนาการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก ฝึกการแก้ปัญหาทางการพยาบาล และพัฒนากระบวนการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง แม้ภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว ตลอดจนได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงาน ซึ่ง

นอกจากจะเป็นผู้นำในทีมการพยาบาลแล้ว ยังต้องเป็นผู้ชี้แนะ ชักจูงให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการ ปฏิบัติตนเองอย่างถูกต้อง

1.5 บทบาทผู้ร่วมงาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติ บทบาทผู้ร่วมงาน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า วิชาชีพการพยาบาล เป็นงานที่ต้องปฏิบัติกับผู้ใช้บริการและประชาชน รวมทั้งต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรอื่นๆ ใน ทีมสุขภาพได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด ฯลฯ และเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยดี จำเป็นต้องมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความสามารถ ในด้านการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ซึ่งนักศึกษาเกิดการเรียนรู้ บทบาทนี้ในฐานะที่เป็นผู้ร่วมงานคนหนึ่งในทีมสุขภาพเช่นกัน ดังนั้นนักศึกษาจึงได้เห็นแบบอย่าง บทบาทผู้ร่วมงานจากพยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาล ตลอดจนได้ทดลองสวมบทบาทนี้ ด้วยตนเอง (งามเอก ลำมะนา, 2539: 125) และพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษามีความ พร้อมในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ใช้บริการ ครอบครัวและผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา เดชขุน (2539: 69) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และความพึงพอใจในงาน กับความสามารถในการปฏิบัติงานของ บัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ” พบว่า บัณฑิต พยาบาลมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านมนุษยสัมพันธ์ที่สุด

1.6 บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมใน การปฏิบัติบทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า วิชาชีพการพยาบาลต้องเกี่ยวข้องกับความสุขของคน จากการได้รับความเจ็บป่วย พยาบาลเป็นผู้ ที่ใกล้ชิดผู้ใช้บริการมากที่สุด จึงต้องสร้างความไว้วางใจและสามารถให้การพยาบาลแก่ผู้ที่อยู่ใน สภาพอ่อนแอกว่าปกติ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การปฏิบัติเช่นนั้นได้ต้องมีความเข้าใจและยอมรับ ความแตกต่างของบุคคล และให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นคน เคารพและให้เกียรติแก่ผู้ใช้ บริการ รวมถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ใช้บริการ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกสถาบันการศึกษาได้ กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ทั้งในสังคมปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและข่าวสารต่างๆ มากมาย ผู้ใช้บริการแต่ละคนมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและมีการศึกษาที่สูงขึ้น การใช้บริการที่โรงพยาบาล จึงไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่มาขอรับบริการทุกอย่างเพียงฝ่ายเดียว แต่เขายังมีสิทธิ์ในการตัดสินใจเลือกใช้ บริการต่างๆ ด้วยตนเองมากขึ้น อีกทั้งนโยบายหลักในการบริหารงานของโรงพยาบาลเอกชนใน ด้านการรักษาพยาบาลนั้น จะเน้นการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายและส่งเสริมสุขภาพ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้ใช้บริการและญาติมิตร (อาทิตย์ อุไรรัตน์ และอดุลศักดิ์

ศิริจินดา, 2527) ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงมีโอกาสได้เรียนรู้และเห็นบทบาทเหล่านี้ได้ชัดเจนในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก รวมถึงได้มีโอกาสฝึกหัดสวมบทบาทเหล่านี้ด้วยตนเอง

1.7 บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทนักวิชาการและนักวิจัย โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า การสร้างศาสตร์ในการพยาบาลและการพัฒนาความเป็นวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์นั้น สิ่งที่สำคัญ คือ การสร้างเจตคติทางบวกต่อการวิจัยและมองเห็นอิทธิพลของการวิจัยทางการพยาบาล (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2539: 65) อีกทั้งลักษณะงานของพยาบาลเป็นเสมือนการทำวิจัย เนื่องจากพยาบาลมีการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล หรือการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง กล่าวคือ มีการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดปัญหา และการวางแผนในการแก้ไขปัญหา โดยใช้หลักการเดียวกับการวิจัย และหลักสูตรการศึกษาทางการพยาบาลก็ได้มีการสอนวิชาวิจัยเบื้องต้น และให้นักศึกษาได้ทำการวิจัยเป็นรายกลุ่ม นักศึกษาจึงได้มีโอกาสเรียนรู้บทบาทและมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทนี้

สำหรับความพร้อมในรายชื่อ พบว่า ความพร้อมในการนำผลการวิจัย หรือบทความทางวิชาการมาปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนพยาบาลในระดับปริญญาตรียังไม่ค่อยมีการนำผลการวิจัยใช้มากนัก ทั้งในสถานบันการศึกษาและสถานบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา เดชขุน(2539: 69) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพและชุมชน ได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับปานกลาง และจากการศึกษาของ สุมิตรา เวฬุวนารักษ์ (2539: 48) การนำผลการวิจัยไปใช้ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ พบว่า ผู้บริหารทางการพยาบาลและพยาบาลประจำการมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารทางการพยาบาลนำผลการวิจัยไปใช้สูงกว่าพยาบาลประจำการ

1.8 บทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า เนื่องจากในปัจจุบันการจัดการศึกษาพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล ใช้ทฤษฎีทางการพยาบาลเป็นแนวคิดหลัก ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาลมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บริการเน้นที่คุณภาพชีวิต และความเชื่อที่ว่าบุคคลประกอบด้วย ชีว-จิต-สังคม (ละออ หุตางกูร, 2529: 2) และมองผู้ใช้บริการเป็นหน่วยเดียวที่มีการผสมผสานระหว่างร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ และต้องตระหนักว่า ผู้ใช้บริการแต่ละคนมีภูมิหลัง ประสบการณ์ ความคิดและการดำเนินชีวิตในกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีความเชื่อที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการให้พยาบาลจึงคำนึงถึงวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อของผู้ใช้บริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการ

ประเพณีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ต้องนำมาวางแผนการพยาบาลให้สอดคล้องและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้ให้บริการแต่ละราย อีกทั้งในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลนั้น จะได้รับการมอบหมายให้ดูแลผู้ใช้บริการเป็นรายบุคคล การพยาบาลเน้นที่ตัวผู้ใช้บริการเป็นแกนกลาง และอยู่ในวัฒนธรรมของวิชาชีพ (Professional Culture) นั่นคือมุ่งให้การพยาบาลคน ตอบสนองต่อความต้องการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ

สำหรับความพร้อมในรายชื่อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในระดับปานกลาง ในการให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่นับถือศาสนาอื่นๆ จะเห็นว่าสถาบันการศึกษาการพยาบาลของเอกชนหลายแห่งนั้นตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเชื่อในองค์พระเยซูคริสตเจ้า ซึ่งสถาบันทุกแห่งมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันในเรื่อง การช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความทุกข์ทรมาน อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ โดยไม่เลือกชั้น วรรณะ เชื้อชาติ และศาสนา ซึ่งในเรื่องนี้ ละออ หุตางกูร (2534: 34) ได้เสนอการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าโดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของพยาบาลในการประกอบวิชาชีพ ในสังคมที่เปิดรับนานาชาติมากขึ้น ดังนั้นนักศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องมีความสามารถในการให้การพยาบาลแก่ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ ได้นั่นคือ มีความสามารถในการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้มีคนที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมเข้ามาอยู่ร่วมกันมากขึ้น และวัฒนธรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และมีผลต่อความคิด การกระทำและความรู้สึก ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่แตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม มีรายละเอียด ดังนี้

ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมของนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง ปานกลาง และต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง ปานกลาง และต่ำ จะแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงจะรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ สามารถอธิบายได้ว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมเป็นตัวบ่งบอกถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็นตัวแสดงผล หรือแบ่งกลุ่มของผู้เรียนออกเป็นประเภทต่างๆ ตามความรู้ความสามารถ (นิภา เมธธาวิชัย, 2536: 9) ทั้งยังเป็นเครื่องบ่งชี้คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ อีกทั้งการเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาลนั้น เป็นการ

เรียนที่นำความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงาน มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสิ่งที่ย่ำ ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นนักศึกษาจึงได้พัฒนาทักษะในการคิดและการปฏิบัติ อันก่อให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งความรู้ที่ได้จากการศึกษานั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคะแนนเฉลี่ยสะสม นั่นคือผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่าผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ ซึ่ง Perkey (1970 อ้างถึงใน นันทนา น้าฝน, 2539: 80) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง จะมีความรู้สึกในทางบวกกับความพร้อมของตนเองและรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรา เดชขุน (2535: 72) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

2. การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล มีรายละเอียด ดังนี้

ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมของนักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลทางบวกและปานกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลต่างกัน จะแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพทางบวก จะรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมและรายด้านมากกว่านักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่า เจตคติเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตใจของแต่ละบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว และมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2537: 19) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีความรักและศรัทธาต่อสิ่งใดย่อมจะปฏิบัติสิ่งนั้นด้วยความตั้งใจ และสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานอย่างดีเยี่ยม ดังนั้น นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีย่อมมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอย่างมั่นใจ ทั้งนี้สถาบันการศึกษาและสถานบริการควรช่วยกันปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล อาจทำได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้อำนวยประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การให้แรงเสริมทางบวก การสอดแทรกการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติในทุกรายวิชา การเป็นต้นแบบที่ดีของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำการ การปฏิบัติต่อนักศึกษาในฐานะบุคคลคนหนึ่ง และที่สำคัญคือ อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพควรจะต้องเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับ Combs and Snygg (1959 อ้างถึงใน สมพร สุทัศนีย์, 2530: 39) ที่กล่าวว่า คนเราจะเรียนรู้ว่าตนเองมีความพร้อมนั้นมิใช่เกิดจากความล้มเหลวแต่เกิดจากความสำเร็จ ความสำเร็จจะช่วยให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่ดี มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรางทิพย์

อุจระรัตน์ และคณะ (2539: 46) ที่พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล คือ ชอบและไม่ชอบวิชาชีพของบัณฑิตพยาบาล มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพ

3. การรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก มีรายละเอียด ดังนี้

ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกต่างกันจะแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกมาก จะรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมและรายด้านมากกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกปานกลางและน้อย อธิบายได้ว่า คนเราเกิดการเรียนรู้ได้จากการทดลองปฏิบัติหรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน (Caulfield, 1974 อ้างถึงใน อารีย์ สุขก้องวารี, 2538: 16) และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก จะช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการดูแลผู้ใช้บริการ ได้เผชิญกับปัญหาจริง และสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาจึงเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะการตัดสินใจ และฝึกที่จะรับผิดชอบในเรื่องงานด้วยตัวของเขาเองได้ (Reilly and Oermann, 1992) และจากงานวิจัยของพรรณทิพย์ เพชรรัชตะชาติ (2532: 112) พบว่า นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยทั้งในงานเขียนบ้าน งานอนามัยโรงเรียนและงานอนามัยชุมชนของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม และทั้งหมดสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติทำให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการเรียนในภาคทฤษฎีของนักศึกษานั้นจะช่วยให้เกิดความรู้ได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อได้ฝึกปฏิบัติงานซึ่งมีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาภาคทฤษฎี ก็ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง ดังนั้นในการจัดประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกของนักศึกษา ควรจัดให้ประสบการณ์ทางการพยาบาลที่มากพอและอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจะส่งผลต่อความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษา และเนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตมนุษย์ ซึ่งต้องมีความระหนกอยู่เสมอว่า ในการให้การพยาบาลต้องไม่มีข้อผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้น และไม่สามารถลองผิดลองถูกได้ ทางแก้ปัญหอย่างหนึ่งก็คือ จัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมในห้องฝึกปฏิบัติ ซึ่ง วิไลศรี ศิริหงษ์ทอง และคณะ (2538) ได้ศึกษาพบว่า การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาลเป็นผลดีแก่นักศึกษา เช่น นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยเท่าเทียมกัน ประเมินผลทางการพยาบาลได้ใกล้ชิดและยุติธรรม

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาพยาบาลรับรู้ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการพัฒนาให้นักศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทนี้ให้มากขึ้น แนวทางหนึ่งคือการเรียนการสอนทางการพยาบาลเน้นการเรียนที่มีนักศึกษาเป็นศูนย์กลางและสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีม และฝึกภาวะผู้นำ เป็นต้น

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลทางบวก จะรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ มากกว่านักศึกษาที่มีเจตคติต่อวิชาชีพปานกลาง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลทุกคน ให้เป็นไปในทางบวก

3. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกในระดับมากจะรับรู้ว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ มากกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกระดับปานกลางและน้อย ดังนั้น ในการจัดประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกของนักศึกษา ควรจัดให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทางการพยาบาลที่มากพอและอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

4. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษารับรู้ว่าคุณสมบัติการพยาบาลในคลินิก ในกิจกรรมต่างๆเหล่านี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ กิจกรรมการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย การจัดกิจกรรมหรือเทคนิคเพื่อช่วยลดความเครียดของผู้ใช้บริการ การให้พยาบาลในภาวะฉุกเฉิน การให้การพยาบาลทางด้านจิตวิญญาณของผู้ใช้บริการ เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาทักษะทางการพยาบาลของนักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น และสามารถให้การพยาบาลที่ตอบสนองต่อความเชื่อ และความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการก้าวเข้าสู่บทบาทพยาบาลวิชาชีพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. ควรศึกษาวิธีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการพยาบาลในคลินิก เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาให้มีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพในทุกด้าน